

VOORWOORD

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het wetsvoorstel geregistreerd partnerschap (Wet van 5 juli 1997, Stb. 1997, 324) kwam de vraag aan de orde of de rechten en verplichtingen van echtgenoten in titel 6 Boek 1 Burgerlijk Wetboek en het huwelijksvermogensrecht in de titels 7 en 8 van Boek 1 Burgerlijk Wetboek heroverweging behoeven.

Dit was de aanleiding om het gehele huwelijksvermogensrecht nog eens grondig tegen het licht te houden. Een en ander heeft geleid tot een vierdelig wetgevingstraject:

- Wet van 31 mei 2001 tot wijziging van de titels 6 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (rechten en plichten echtgenoten en geregistreerde partners), Stb. 2001, 275, in werking getreden op 22 juni 2001;
- Wet van 14 maart 2002 tot wijziging van titel 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (regels verrekenbedingen), Stb. 2002, 152, in werking getreden op 1 september 2002;
- Wet van 18 april 2011 tot wijziging van de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen), Stb. 2011, 205, in werking getreden op 1 januari 2012;
- Wet van 24 april 2017 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken, Stb. 2017, 177, in werking getreden op 1 januari 2018.

Deze uitgave bevat de parlementaire geschiedenis van de vierde wet. De inhoud van de parlementaire stukken is in deze uitgave als volgt gerangschikt. Het eerst zijn de algemene beschouwingen over het wetsvoorstel in chronologische volgorde weergegeven. Daarna zijn de beschouwingen over de afzonderlijke wijzigingen per wetsartikel in chronologische volgorde weergegeven. Aan de artikelsgewijze weergave van de parlementaire geschiedenis gaat steeds vooraf de tekst van het betreffende artikel zoals dat tot 1 januari 2018 gold en de tekst vanaf die datum.

Veel dank zijn wij verschuldigd aan Ilsemarie Breemhaar, Mina Faraj en Delila Zejnilovic, die ons hebben geholpen bij het samenstellen van de verschillende bestanden tot één geheel.

De tweede ondergetekende is vanaf het begin nauw betrokken geweest bij het gehele wetgevingsproces inzake de modernisering van het Nederlandse huwelijksvermogensrecht.

W.D. Kolkman
L.C.A. Verstappen

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	V
Lijst parlementaire stukken	XIII
ALGEMEEN	1
Algemeen	3
Tweede Kamer 33 987 – Geleidende brief (nr. 1)	3
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	3
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	6
Tweede Kamer 33 987 – Advies van de afdeling advisering van de Raad van State en reactie van de initiatiefnemers (nr. 4)	17
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	17
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	20
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	31
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	43
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	72
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	80
Tweede Kamer 33 987 – Brief van het lid Swinkels (nr. 12)	93
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	93
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	126
Tweede Kamer 33 987 – Amendement van het lid Segers C.S. (nr. 19)	160
Tweede Kamer 33 987 – Motie van de leden Bergkamp en Yücel (nr. 23)	161
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigde motie van het lid Bergkamp C.S. ter vervanging van die gedrukt onder nr. 23 (nr. 24)	162
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 19 (nr. 25)	162
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 25 (nr. 26)	164
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 78, item 28)	165
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 78, item 29)	166
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	168
Artikel I	168
Artikel 94	168
Artikel 95a	169
Artikel II	170
Artikel 61	170
Artikel III	170

INHOUDSOPGAVE

Artikel IV	171
Artikel V	171
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	177
Eerste Kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	187
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	188
Eerste Kamer 33 987 – E – Verslag van een deskundigenbijeenkomst	184
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	208
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	212
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	217
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	220
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 10)	244
Eerste Kamer 33 987 – I – Motie van de leden Van Rij en Wezel	267
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 22, item 7)	268
Eerste Kamer 33 987 – J – Gewijzigde motie van de leden Van Rij en Wezel	270
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 22, item 8)	271
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 22, item 9)	273
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie (nr. 30)	274
Eerste Kamer 33 987 – L – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	274
Staatsblad 2017, 177	275
Staatsblad 2017, 178	276
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie (nr. 31)	277
ARTIKELSGEWIJS	279
Artikel 93 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek	281
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	281
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	281
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	281
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	281
Tweede Kamer 33 987 – Amendement van het lid Segers C.S. (nr. 19)	281
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 19 (nr. 25)	282
Tweede Kamer 33 987 – Nader gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 25 (nr. 26)	282
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	282
Staatsblad 2017, 177	282
Artikel 94 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek	283
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	284
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	285
Tweede Kamer 33 987 – Advies van de afdeling advisering van de Raad van State en reactie van de initiatiefnemers (nr. 4)	288
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	291
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	292
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	295
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	297
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	310

INHOUDSOPGAVE

Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	312
Tweede Kamer 33 987 – Nota van wijziging (nr. 11)	317
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	319
Tweede Kamer 33 987 – Tweede nota van wijziging (nr. 16)	326
Tweede Kamer 33 987 – Brief van het lid Swinkels C.S. (nr. 17)	327
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	330
Tweede Kamer 33 987 – Amendement van het lid Segers C.S. (nr. 19)	341
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat onder nr. 19 (nr. 25)	341
Tweede Kamer 33 987 – Nader gewijzigd amendement van het lid Segers C.S. ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 25 (nr. 26)	341
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	342
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	343
Eerste Kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	345
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	358
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	361
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	365
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	371
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	374
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 10)	379
Staatsblad 2017, 177	389
Artikel 95 en 95a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek	391
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	391
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	391
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	392
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van Toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	392
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	392
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	393
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	396
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	397
Tweede Kamer 33 987 – Nota van wijziging (nr. 11)	403
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	405
Tweede Kamer 33 987 – Tweede nota van wijziging (nr. 16)	405
Tweede Kamer 33 987 – Brief van het lid Swinkels C.S. (nr. 17)	406
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	407
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	408
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	408
Eerste Kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	409
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	412
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	413
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	415
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	417
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	417
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 10)	420
Staatsblad 2017, 177	425

INHOUDSOPGAVE

Artikel 96 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek	426
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	427
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	427
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	429
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	430
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	432
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	433
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	434
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	436
Tweede Kamer 33 987 – Nota van wijziging (nr. 11)	439
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	440
Tweede Kamer 33 987 – Tweede nota van wijziging (nr. 16)	441
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	442
Tweede Kamer 33 987 – Motie van het lid Van Nispen (nr. 22)	444
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 78, item 29)	445
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	445
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	446
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie (nr. 28)	447
Eerste kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	452
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	453
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	458
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	460
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	464
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	466
Staatsblad 2017, 177	467
Artikel 61 Faillissementswet	468
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	468
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	469
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	469
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	470
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	470
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	471
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	471
Tweede Kamer 33 987 – Tweede nota van wijziging (nr. 16)	472
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	473
Tweede Kamer 33 987 – Motie van het lid Van Nispen (nr. 22)	474
Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	474
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie	475
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie (nr. 28)	476
Eerste kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	480
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	486
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	487
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	491
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	496

INHOUDSOPGAVE

Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	499
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 10)	500
Staatsblad 2017, 177	502
Fiscale aspecten	503
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	503
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	504
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	505
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	505
Tweede Kamer 33 987 – Nader verslag (nr. 9)	506
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	508
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	513
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie (nr. 13)	514
Tweede Kamer 33 987 – Brief van het lid Swinkels C.S. (nr. 17)	517
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	526
Eerste Kamer 33 987 – C – Memorie van antwoord	529
Eerste Kamer 33 987 – D – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	531
Eerste Kamer 33 987 – F – Verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	535
Eerste Kamer 33 987 – G – Nota naar aanleiding van het verslag	539
Eerste Kamer 33 987 – H – Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie	543
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 7)	547
Eerste Kamer 33 987 – Handelingen 2016-2017 (nr. 21, item 10)	549
Eerste Kamer 33 987 – K – Brief van de Staatssecretaris van Financiën	553
Tweede Kamer 33 987 – Brief van de Staatssecretaris van Financiën (nr. 29)	553
Billijkheidscorrectie koude uitsluiting en ongehuwde samenlevers	563
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 56, item 11)	563
Tweede Kamer 33 987 – Amendement van het lid Van Nispen C.S. (nr. 14)	564
Tweede Kamer 33 987 – Amendement van het lid Van Nispen (nr. 15)	567
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigd amendement van het lid Van Nispen ter vervanging van dat gedrukt onder nr. 15 (nr. 18)	569
Tweede Kamer 33 987 – Motie van het lid Van Nispen C.S. (nr. 20)	572
Tweede Kamer 33 987 – Motie van het lid Van Nispen (nr. 21)	573
Tweede Kamer 33 987 – Gewijzigde motie van het lid Van Nispen ter vervanging van die gedrukt onder nr. 21 (nr. 27)	573
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 77, item 13)	574
Tweede Kamer 33 987 – Handelingen 2015-2016 (nr. 78, item 29)	579
Overgangsrecht	581
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)	581
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)	581
Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 5)	582
Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de afdeling advisering van de Raad van State (nr. 6)	582
Tweede Kamer 33 987 – Verslag (nr. 7)	583
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het verslag (nr. 8)	583
Tweede Kamer 33 987 – Nota naar aanleiding van het nader verslag (nr. 10)	584
Tweede Kamer 33 987 – Nota van wijziging (nr. 11)	586
Tweede Kamer 33 987 – Tweede nota van wijziging (nr. 16)	586

INHOUDSOPGAVE

Eerste Kamer 33 987 – A – Gewijzigd Voorstel van Wet	587
Eerste Kamer 33 987 – B – Voorlopig verslag van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie	587
Eerste Kamer 33 987 – C – Memorie van Antwoord	587
Staatsblad 2017, 177	588

ALGEMEEN

Vorstel van wet van de leden Berndsens-Jansen, Recourt en Van Oosten tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken

Tweede Kamer 33 987 – Geleidende brief (nr. 1)

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 11 juli 2014

Hierbij doen wij u overeenkomstig het bepaalde in artikel 114 van het Reglement van Orde een voorstel van wet toekomen tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken.

De memorie van toelichting, die het wetsvoorstel vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Berndsens-Jansen

Recourt

Van Oosten

Tweede Kamer 33 987 – Voorstel van Wet (nr. 2)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet te wijzigen teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 93 wordt «voorzover» vervangen door «voor zover».

B

Artikel 94 komt te luiden:

Artikel 94

1. Van het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk bestaat tussen de echtgenoten van rechtswege een gemeenschap van goederen.

2. De gemeenschap omvat, wat haar baten betreft, alle goederen van de echtgenoten, vanaf de aanvang van de gemeenschap tot haar ontbinding verkregen, met uitzondering van:

ALGEMEEN

- a. krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen;
- b. pensioenrechten waarop de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding van toepassing is, alsmede met die pensioenrechten verbandhoudende rechten op nabestaandenpensioen;
- c. rechten op het vestigen van vruchtgebruik als bedoeld in de artikelen 29 en 30 van Boek 4, vruchtgebruik dat op grond van die bepalingen is gevestigd, alsmede hetgeen wordt verkregen ingevolge de artikelen 34, 35, 36, 38, 63 tot en met 92 en 126, eerste lid en tweede lid, onderdelen a en c, van Boek 4.
 3. Het tweede lid, aanhef en onderdeel a, is niet van toepassing op:
 - a. giften van tot de gemeenschap behorende goederen aan de andere echtgenoot;
 - b. goederen, alsmede de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij in de gemeenschap vallen.
 4. Goederen, alsmede de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen, blijven buiten de gemeenschap, ook al zijn echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen dat krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen dan wel de vruchten daarvan in de gemeenschap vallen.
 5. Goederen en schulden die aan een van de echtgenoten op enigerlei bijzondere wijze verknocht zijn, vallen slechts in de gemeenschap voor zover die verknochtheid zich hiertegen niet verzet.
 6. Vruchten van goederen die niet in de gemeenschap vallen, vallen evenmin in de gemeenschap. Buiten de gemeenschap valt hetgeen wordt geïnd op een vordering die buiten de gemeenschap valt, alsmede een vordering tot vergoeding die in de plaats van een eigen goed van een echtgenoot treedt, waaronder begrepen een vordering ter zake van waardevermindering van zulk een goed. De eerste en de tweede volzin zijn niet van toepassing voor zover goederen ingevolge het vijfde lid niet in de gemeenschap vallen.
 7. De gemeenschap omvat, wat haar lasten betreft, alle tijdens het bestaan van de gemeenschap ontstane schulden van ieder van de echtgenoten, met uitzondering van schulden:
 - a. betreffende van de gemeenschap uitgezonderde goederen;
 - b. uit door een van de echtgenoten gedane giften, gemaakte bedingen en aangevane omzettingen als bedoeld in artikel 126, eerste lid en tweede lid, onderdelen a en c, van Boek 4.
 8. Bestaat tussen echtgenoten een geschil aan wie van hen beiden een goed toebehoort en kan geen van beiden zijn recht op dit goed bewijzen, dan wordt dit goed als gemeenschapsgoed aangemerkt. Het vermoeden werkt niet ten nadele van de schuldeisers van de echtgenoten.

C

Aan artikel 95 worden twee leden toegevoegd, luidende:

3. Indien ondernemingsvermogen buiten de gemeenschap valt, komen ten bate of ten laste van de gemeenschap vergoedingen ten bedrage van de winsten en verliezen van de onderneming voor zover deze in het maatschappelijk verkeer als redelijk worden beschouwd.
4. Het derde lid is van overeenkomstige toepassing, indien de onderneming niet op eigen naam, maar voor rekening van een rechtspersoon of een personenvennootschap wordt uitgeoefend, de goederenrechtelijke gerechtigdheid tot het vermogen van die rechtspersoon of personenvennootschap buiten de gemeenschap valt en de echtgenoot in overwegende mate bij machte is te bepalen dat de winsten van die onderneming hem rechtstreeks of middellijk ten goede komen.

D

Artikel 96 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «goederen der gemeenschap» vervangen door: goederen van de gemeenschap.

ALGEMEEN

2. Na het tweede lid, wordt, onder vernumming van het derde tot en met vijfde lid tot vierde tot en met zesde lid, een lid ingevoegd, luidende:

3. Het verhaal op de goederen van de gemeenschap voor een niet tot de gemeenschap behorende schuld van een echtgenoot is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. De andere helft komt de andere echtgenoot toe en valt voortaan buiten de gemeenschap. De andere echtgenoot is bevoegd, indien een schuldeiser verhaal op een goed van de gemeenschap zoekt ter zake van een niet tot de gemeenschap behorende schuld, het goed waarop de schuldeiser verhaal zoekt, over te nemen tegen betaling van de helft van de waarde van dat goed uit zijn eigen vermogen. Vanaf het tijdstip van de overneming is dit een eigen goed van deze echtgenoot, dat niet in de gemeenschap valt.

3. In het vierde lid (nieuw) wordt «schuld der gemeenschap» vervangen door «schuld van de gemeenschap» en wordt «goederen der gemeenschap» vervangen door: goederen van de gemeenschap.

4. In het vijfde lid (nieuw) wordt «goederen der gemeenschap» vervangen door: goederen van de gemeenschap.

5. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

7. Voor zover bij de ontbinding van de gemeenschap de goederen van de gemeenschap niet toereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, worden deze gedragen door de echtgenoot van wiens zijde zij in de gemeenschap zijn gevallen, voor zover de aard van de schulden niet tot een andere draagplicht leidt.

ARTIKEL II

Artikel 61 van de Faillissementswet wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «gefailleerde» vervangen door: schuldenaar.

2. Het tweede lid komt te luiden:

2. Het bij huwelijkse voorwaarden of bij voorwaarden van geregistreerd partnerschap buiten de gemeenschap houden van rechten aan toonder en zaken die geen registergoederen zijn, kan slechts worden bewezen zoals bij artikel 130 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek ten opzichte van derden is voorgeschreven.

3. Het derde tot en met zesde lid vervallen.

ARTIKEL III

Artikel V van de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt «artikel 94, tweede lid, onder c, en vijfde lid, onder b, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek» vervangen door: artikel 94, tweede lid, onder c, en zevende lid, onder b, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

2. In het vierde lid wordt «Artikel 96, derde lid, tweede zin, en vierde lid, tweede zin, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek» vervangen door: artikel 96, vierde lid, tweede zin, en vijfde lid, tweede zin, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

ARTIKEL IV

1. Op een gemeenschap van goederen, ontstaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft artikel 94 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing, zoals dat artikel luidde op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet, en is artikel 96, zevende lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing.

2. Op schulden die zijn ontstaan vóór de inwerkingtreding van deze wet, blijft het recht van toepassing zoals dat gold op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet.

3. Artikel 61 van de Faillissementswet is slechts van toepassing op een faillissement dat is uitgesproken na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet. Op een faillissement dat is

ALGEMEEN

uitgesproken vóór dat tijdstip, blijft het recht van toepassing zoals dat gold op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet.

ARTIKEL V

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Tweede Kamer 33 987 – Memorie van toelichting (nr. 3)

I. ALGEMEEN¹

1. Strekking van het wetsvoorstel

Een beperkte gemeenschap van goederen wordt de nieuwe standaard van het huwelijksvermogensrecht. Enkel hetgeen de beide echtelieden gedurende het huwelijk hebben opgebouwd zal standaard in de gemeenschap vallen. Het voorhuwelijks vermogen, giften en erfenissen blijven voortaan privévermogen. Daarmee springt het wetsvoorstel in op een veranderende sociale werkelijkheid en sluit het wettelijk stelsel aan bij hetgeen – naar het oordeel van de initiatiefnemers – de meerderheid van de bevolking als wenselijk beschouwt en internationaal gezien meer gangbaar is. Wie niet wil administreren, hoeft dat niet te doen: het bewijsvermoeden voor de toewijzing van de goederen aan de gemeenschap springt dan in. Verder regelt het wetsvoorstel het verhaal van privéschuldeisers op gemeenschapsgoederen en de mate waarin ondernemingsvermogen van één van de echtgenoten in de gemeenschap valt. Tot slot wordt de interne draagplicht ter zake van schulden bij ontbinding van de gemeenschap aangepast, alsmede wordt het recht op terugneming bij faillissement van een van beide echtgenoten nader geregeld.

2. Inleiding

Nederland kent sinds 1838 als basisstelsel voor het huwelijksvermogensrecht de wettelijke algehele gemeenschap van goederen. Op grond van artikel 93 Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek² huwt men in algehele gemeenschap van goederen, tenzij voorafgaand aan het huwelijk bij huwelijksvoorwaarden geheel of gedeeltelijk van dit stelsel wordt afgeweken.

Weliswaar is het huwelijksvermogensrecht in het nabije verleden nog min of meer gemoderniseerd, maar door een amendement van het lid Anker (ChristenUnie) werd het wetsvoorstel voor de derde tranche van de modernisering van het huwelijksvermogensrecht zodanig gewijzigd, dat het stelsel van algehele gemeenschap van goederen in de kern vrijwel geheel ongewijzigd bleef.³

De oorspronkelijke inzet van de derde tranche van de modernisering van het huwelijksvermogensrecht was echter niet de algehele, maar een beperkte gemeenschap van goederen. Erfenissen, giften en voorhuwelijks vermogen zouden door het sluiten van een huwelijk niet

1) De initiatiefnemers worden bijgestaan door vijf adviseurs, welke zij grote dank verschuldigd zijn, te weten: mr. dr. B. Breederveld, mr. R. Meiners, prof. mr. A.J.M. Nuytink, mr. A.H.M. Rieter en prof. mr. dr. L.C.A. Verstappen.

2) Tenzij anders aangegeven, wordt verwezen naar artikelen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

3) *Kamerstukken II 2007/08, 28 867, nr. 14.*

ALGEMEEN

langer (geheel) gemeenschappelijk worden. De initiatiefnemers menen dat deze aanvankelijk beoogde modernisering beter aansluit bij de hedendaagse rechtsopvattingen en de gangbare rechtspraktijk. Dit wetsvoorstel beoogt de beperkte gemeenschap alsnog als basisstelsel voor het huwelijksvermogensrecht in te voeren en in het verlengde daarvan enkele aanverwante onderwerpen omtrent de interne draagplicht van de echtgenoten ter zake van gemeenschaps-schulden en verhaal van schuldeisers aan te passen.

3. Voorgeschiedenis

Op 7 mei 2003 is door de regering een voorstel voor een Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen ingediend.⁴ Dit voorstel was het derde en laatste deel van een traject om het huwelijksvermogensrecht in Nederland te moderniseren. Bij de introductie van het geregistreerd partnerschap was namelijk vanuit de Tweede Kamer de vraag gerezen of het huwelijksvermogensrecht geen moderniseringsslag nodig had. In de derde tranche van de wetgeving die hierop volgde, stond het hoofdstelsel van het huwelijksvermogensrecht centraal.⁵

De regering kwam tot dit voorstel op basis van een aantal rapporten.⁶ Zij had het voorstel daarnaast besproken met de betrokken beroepsgroepen. Voor de regering waren uiteindelijk vier argumenten doorslaggevend om te komen tot een beperkte(re) gemeenschap van goederen.

a. Alleen hetgeen door arbeidsinspanningen aan vermogen is gevormd, behoort gemeenschappelijk te zijn en aan het einde van het huwelijk verdeeld te worden. Zowel vanuit het perspectief van schenker of erflater, als dat van begiftigde, erfgenaam of legataris ligt het niet in de rede om een gift of een erfenis, gedaan aan één van de echtelieden, van rechtswege gemeenschappelijk te laten worden.

b. In de praktijk wordt sinds de invoering van Boek 1 in 1970 steeds vaker van de algehele gemeenschap van goederen afgeweken. Jaarlijks worden steeds meer huwelijksvoorwaarden gemaakt en worden uitsluitingsclausules vrijwel standaard in testamenten en schenkingsakten opgenomen. Het is verstandig bij deze praktijk aan te sluiten, omdat het meest wenselijke regime in de wet hoort te staan.

c. Het voorstel paste beter bij de verschuiving in de wijze waarop men in vermogensrechtelijk opzicht naar het huwelijk is gaan kijken: alleen datgene dat door de inspanning van beide echtelieden tijdens het huwelijk verworven wordt, is gemeenschappelijk.

d. In internationaal verband is het (thans) in Nederland geldende hoofdstelsel uitzonderlijk te noemen.⁷

Na indiening van het voorstel kwam in de juridische vakliteratuur een discussie op gang over de noodzaak van de voorgestelde wijziging van het hoofdstelsel.⁸ Deze discussie was voor de Tweede Kamer aanleiding om na de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel in het najaar van 2003 een nader verslag aan de Minister van Justitie voor te leggen.

In reactie hierop liet de minister weten met een aanpassing van het voorstel te komen.⁹ Deze aanpassing kreeg vorm in de tweede nota van wijziging. Daarin werden onder meer voorhuwelijks goederen en schulden niet langer uitgezonderd van de huwelijksgemeenschap.¹⁰ Dit ondanks tegengestelde opvattingen in de literatuur. Aan deze wijziging lagen

4) *Kamerstukken II* 2002/03, 28 867, nrs. 1 en 2.

5) *Kamerstukken II* 2002/03, 28 867, nr. 2, p. 1.

6) Zie voor een reflectie op die rapporten de memorie van toelichting, *Kamerstukken II* 2002/03, 28 867, nr. 3.

7) *Kamerstukken II* 2002/03, 28 867, nr. 2, p. 13.

8) Zie bijvoorbeeld de discussies tussen meerdere auteurs in de themanummers, «Exit algehele gemeenschap van goederen?», *WPNR* 2003/6545; «Exit algehele gemeenschap van goederen? Een vervolg», *WPNR* 2004/6568.

9) *Kamerstukken II* 2005/06, 28 867, nr. 8.

10) *Kamerstukken II* 2005/06, 28 867, nr. 9.

ALGEMEEN

twee praktische bezwaren tegen het oorspronkelijke wetsvoorstel ten grondslag: het vrijwel altijd ontstaan van drie vermogens (gezamenlijk en het privévermogen van beide echtelieden afzonderlijk) en de positie van de verhaalzoekende schuldeiser. Wel bleven goederen die krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen werden, uitzonderd van de huwelijksgemeenschap, waardoor in de praktijk nog steeds (van de gemeenschap afgezonderde) privévermogens konden ontstaan.

Naar aanleiding van het uitblijven van de plenaire behandeling deed een aantal hoogleraren begin januari 2008 een oproep om het voorstel te behandelen en aan te nemen.¹¹ De Tweede Kamer ging daarop over tot verdere behandeling. De eerste termijn vond plaats op 26 maart 2008. Het reeds genoemde amendement, dat beoogde de algehele gemeenschap van goederen te handhaven, speelde in de eerste termijn reeds een belangrijke rol.¹² Bij aanneming van dit amendement zou de kern van het voorstel teniet worden gedaan en de bestaande situatie grotendeels gehandhaafd blijven.

Tijdens het plenaire debat bleken de vermeende complexiteit bij het ontstaan van drie vermogens, het bijhouden van de administratie voor deze afzonderlijke vermogens en de daaruit voortvloeiende afwikkelingsproblemen de voornaamste bedenkingen bij het voorstel te zijn. Het amendement Anker had specifiek betrekking op deze discussie. Verschillende partijen in de Kamer stelden hierover vragen aan toenmalig minister Hirsch Ballin (Justitie). Hij weerlegde de bezwaren in grote lijnen als volgt.

De minister betwijfelde of het merendeel van de in algehele gemeenschap van goederen gehuwde paren de keuze voor die gemeenschap bewust had gemaakt, aangezien deze van rechtswege intreedt. Hij relativeerde daarmee de in de Kamer gedane constatering dat 70% van de huwelijken onder dat regime gesloten werd. Aanvullend wees de minister erop dat in verreweg de meeste testamenten en schenkingen uitsluitingsclausules werden opgenomen. Ook wanneer echtgenoten huwelijkse voorwaarden maakten, werden erfenissen en schenkingen in de meeste gevallen uitgesloten. Derhalve meende de minister dat een beperkte gemeenschap beter aansloot bij de gangbare praktijk. Bovendien paste het volgens hem beter bij wat internationaal gebruikelijk is.¹³

Ondanks het feit dat de minister voorstander was van een beperkte gemeenschap, liet hij na het amendement in stevige bewoordingen te ontraden.¹⁴ Uiteindelijk werd bij de stemmingen in de Tweede Kamer niet alleen het wetsvoorstel, maar ook het amendement aangenomen.¹⁵

In december 2009 volgde de behandeling in de Eerste Kamer. Ook in de senaat stond het amendement Anker ter discussie. Door aanneming van het amendement zouden wetstechnische onvolkomenheden zijn ontstaan, waardoor de Eerste Kamer de nodige bedenkingen had. Het lid Haubrich-Gooskens (PvdA) diende daarom met enkele andere senatoren een motie in, «over onderzoek naar wetsartikelen die moeten worden aangepast in verband met de algehele gemeenschap van goederen als wettelijk basisstelsel».¹⁶ Deze motie werd op

11) Open brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het wetsvoorstel «Aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen», *NRC Handelsblad* 3 januari 2008.

12) *Kamerstukken II 2007/08*, 28 867, nr. 14. Het lid Anker had drie amendementen ingediend. De twee andere amendementen werden vóór de stemmingen ingetrokken, omdat de minister vroeg de aangedragen kwesties op een ander moment te behandelen.

13) *Handelingen II 2007/08*, nr. 68, p. 4757–4758.

14) Tijdens het debat in de Eerste Kamer over het voorstel werd geconstateerd dat dit mogelijk verband hield met de samenstelling van de coalitie. Zie *Handelingen I 2009/10*, nr. 13, p. 441.

15) Het wetsvoorstel werd op 18 september 2008 met algemene stemmen aangenomen. Voor het amendement stemden CDA, PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie en SGP. Tegen het amendement stemden VVD, PVV, D66, PvdD en het lid Verdonk. Zie *Handelingen II 2008/09*, nr. 3, p. 179.

16) *Kamerstukken I 2009/10*, 28 867, G (herdruk).

ALGEMEEN

22 december 2009 aangenomen. Het onderzoek dat hieruit volgde, stelde dat een eventuele wijziging moest inhouden dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften wél in de gemeenschap zouden vallen, maar dat de echtgenoot van wiens zijde deze erfrechtelijke verkrijgingen en giften in de gemeenschap waren gevallen, als enige bestuursbevoegdheid zou moeten hebben.

De Eerste Kamer stemde uiteindelijk in april 2011 met een ruime meerderheid in met het wetsvoorstel, na de toezegging van de Staatssecretaris van Justitie dat naar de technische onvolkomenheden onderzoek zou worden gedaan om tot een eventuele reparatie te komen.

In september 2011 werd door de regering een voorstel tot reparatie van die onvolkomenheden ingediend, waarin het resultaat van het in de motie-Haubrich-Gooskens c.s. gevraagde en door Neleman en Nuytink uitgevoerde onderzoek uitvoering kreeg.¹⁷ Het voorstel werd in beide Kamers zonder beraadslaging of stemming als hamerstuk aangenomen en trad eveneens in werking op 1 januari 2012.

In de literatuur is over het algemeen negatief gereageerd op de gang van zaken bij de parlementaire behandeling.¹⁸ Deskundigen herkennen zich niet in de argumenten die in de discussie in de Tweede Kamer zijn gebruikt vóór behoud van de algehele gemeenschap. Daarnaast menen zij dat van een evenwichtige afweging van die argumenten tegenover de argumenten voor invoering van een beperktere gemeenschap van goederen geen sprake is.

Daarom herhalen de initiatiefnemers de argumenten vóór en tegen een beperkte gemeenschap hierna nog eens, om vervolgens aan te geven waarom de argumenten tegen invoering van een beperkte gemeenschap van goederen onvoldoende steekhoudend zijn. Allereerst zullen de initiatiefnemers echter het doel en de reikwijdte van het voorstel nader toelichten.

4. Doel en reikwijdte van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel introduceert de beperkte gemeenschap van goederen als basisstelsel van het huwelijksvermogensrecht. Dit voorstel is ingegeven door de gedachte dat enkel hetgeen door de inspanning van beide echtelieden tijdens het huwelijk verworven wordt, aan beiden toekomt. Dit sluit bovendien beter aan bij de in de notariële praktijk gangbare situatie dat echtelieden het als normaal beschouwen dat zij na een echtscheiding verdelen wat zij tijdens het huwelijk aan gemeenschappelijk vermogen hebben opgebouwd.

Het wetsvoorstel behelst de volgende drie beperkingen ten opzichte van de huidige regeling van de algehele gemeenschap van goederen:

- a. voorhuwelijksse oftewel bij het aangaan van het huwelijk aangebrachte goederen en schulden;
- b. goederen, verkregen krachtens erfopvolging bij versterf, making (dus erfstelling of legaat), lastbevoordeling of gift (hierna samengevat met de term «erfrechtelijke verkrijgingen en giften»);
- c. hetgeen wordt verkregen ingevolge de artikelen 34, 35, 36, 38, 63 tot en met 92 en 126, eerste lid en tweede lid, onder a en c, van Boek 4 BW;

Met deze beperkingen wordt aansluiting gezocht bij de notariële praktijk dat echtelieden het als normaal beschouwen dat zij na een echtscheiding datgene verdelen wat zij gemeenschappelijk hebben verdiend. Het sluit voorts aan bij de door de *Commission on European Family Law* voorgestelde stelsels van een meer uniform huwelijksvermogensrecht, waarbij het uitgangspunt is dat de gemeenschap van goederen is beperkt tot het vermogen dat de echtgenoten met beider

17) *Kamerstukken II* 2010/11, 32 870, nr. 2. Zie voor het advies van P. Neleman en A.J.M. Nuytink aan de regering de bijlage bij *Kamerstukken I* 2010/11, 28 867, H.

18) Zie bijvoorbeeld B. Brederveld, «De aanpassing van de algehele gemeenschap van goederen», *FJR* 2009/28, p. 66–70; L.C.A. Verstappen, «Na Wetsvoorstel 28 867 nog een Vierde tranche?», *WPNR* 2010/6825; M.J.A. van Mourik, «Vernieuwd huwelijksvermogensrecht», *WPNR* 2012/6913.

ALGEMEEN

inspanning tijdens het huwelijk hebben verkregen.¹⁹ Door die verbeterde aansluiting bij andere Europese rechtsstelsels zullen ook minder buitenlandse echtelieden voor onverwachte problemen komen te staan, zoals nader toegelicht wordt in paragraaf 4, onderdeel h.

Op grond van het hiervoor genoemde uitgangspunt blijven niet alleen de erfrechtelijke verkrijgingen en giften, maar ook het voorhuwelijks vermogen buiten de gemeenschap. De mogelijkheid bestaat dat aanstaande gehuwden alvorens met elkaar te huwen in de periode voorafgaand aan het huwelijk (gezamenlijk) vermogen hebben opgebouwd, bijvoorbeeld tijdens een periode van ongehuwd samenwonen. Een even zo grote groep aanstaande echtgenoten heeft ook al vermogen opgebouwd of schulden gemaakt voorafgaande aan deze voorhuwelijksfase van samenwonen. Trouwen zij na verloop van tijd, dan geldt ingevolge het onderhavige voorstel dat dit voorhuwelijks vermogen, wanneer en hoe het ook is opgebouwd, niet in de huwelijksgemeenschap valt (behoudens toepassing van het voorgestelde artikel 94, derde lid, onder b). Dit laat onverlet dat ook ongehuwd samenwonenden gezamenlijk vermogen kunnen hebben in de vorm van gemeenschappelijke gerechtigdheid tot goederen, welke gemeenschappelijk zijn (en gemeenschappelijk blijven). Het gaat dan om een eenvoudige gemeenschap in de zin van afdeling 3.7.1 BW.

Het vermoeden dat een goed in de huwelijksgemeenschap is gevallen, is in de wet verankerd in (thans) artikel 94, zesde lid (overeenkomende met het nieuwe achtste lid), dat bepaalt dat een goed als een gemeenschapsgoed wordt aangemerkt indien tussen echtgenoten een geschil bestaat aan wie van hen beiden een goed toebehoort en geen van beiden zijn recht op dit goed kan bewijzen. Daaruit vloeit voort dat de echtgenoot die stelt dat sprake is van privévermogen, zulks zal moeten bewijzen, anders wordt het beschouwd als behorende tot de gemeenschap van goederen. Ten opzichte van wetsvoorstel 28 867 wordt thans verduidelijkt dat het voorstel niet tot het bijhouden van een administratie verplicht.

Echtgenoten die een algehele gemeenschap van goederen willen doen ontstaan, zoals deze thans geldt, kunnen dat eenvoudig bewerkstelligen door dit bij aanvang van hun huwelijk (of daarna) bij huwelijksvoorwaarden te bepalen, zodat daarmee het voorhuwelijks vermogen wel in de gemeenschap valt. Voorts moet opgemerkt worden dat, wanneer de echtgenoten niet of onvoldoende administreren, het bewijsvermoeden wordt geactiveerd en aldus de aanwezige (voorhuwelijks) goederen mogelijk tot de gemeenschap gerekend moeten worden indien het bewijs van het privé zijn van deze goederen niet kan worden geleverd. Het wetsvoorstel biedt zowel voor echtgenoten die administreren, als voor hen die dat niet willen, of niet doen, alle ruimte.

5. Argumenten voor invoering van een beperkte gemeenschap

Dit wetsvoorstel beoogt de beperkte gemeenschap alsnog als basisstelsel voor het huwelijksvermogensrecht in te voeren. Zowel de voorhuwelijks goederen en schulden als de erfrechtelijke verkrijgingen en giften worden van de gemeenschap van goederen uitgesloten.

De volgende argumenten nopen tot deze modernisering van het huwelijksvermogensrecht.

a. Het huidige hoofdstelsel van de algehele gemeenschap van goederen hanteert een verkeerd uitgangspunt door ook gemeenschappelijk te maken wat van nature privé is: het voorhuwelijks vermogen, de erfrechtelijke verkrijgingen en giften. Het is het billijkst om alleen hetgeen uit en door het huwelijk is gegenereerd, bij ontbinding van het huwelijk (bij overlijden of bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed) te moeten delen.

b. Er bestaat een groot draagvlak voor de voorgestelde wijzigingen. Uit onderzoek van Netwerk Notarissen onder 3000 aanstaande echtgenoten blijkt dat 61% van hen bij

¹⁹ *Principles of European Family Law Regarding Property Relations Between Spouses* van de Commission on European Family Law (Intersentia 2013).

ALGEMEEN

echtscheiding de bezittingen die ieder vóór het huwelijk had, niet met elkaar wil delen; 74% wil bij echtscheiding de schulden die ieder vóór het huwelijk had, niet met elkaar delen en 91% wil bij echtscheiding de erfrechtelijke verkrijgingen en giften niet met elkaar delen.

c. Men bedenke daarbij dat het basishuwelijksgoederenregime gemaakt wordt voor de huwelijken die in het vervolg worden gesloten, en dus met name voor de jongere generatie; die wil een beperktere gemeenschap dan de thans geldende. Ook moet rekenschap worden gegeven van het groeiend aantal «patchwork families» (zogenaamde «samengestelde gezinnen» of «fusiegezinnen», dus gezinnen met gemeenschappelijke kinderen van beide partners en kinderen van de ene en/of van de andere partner uit een of meer vorige relaties). Over het algemeen is het ook in dergelijke gezinnen wenselijk dat de vermogens uit elkaar worden gehouden en zich niet via de gemeenschap van goederen met elkaar vermengen.

d. Het aantal echtscheidingen is onverminderd hoog en de afgelopen jaren zelfs aan het toenemen. Het aantal huwelijken neemt daarentegen af. In 2012 zijn zowel relatief als absoluut nog nooit zo weinig huwelijken gesloten. Uit Europees onderzoek is gebleken dat – voor zover er statistieken bekend zijn – het percentage vóórhuwelijkse huwelijkse voorwaarden in Europa nergens zo hoog is als in Nederland (zie voornoemde «Principles», p. 102–103). Dit zal mede te maken hebben met de juridische vormgeving van het instituut. De algehele gemeenschap van goederen is geen succesvolle standaard meer.

e. In vrijwel alle huwelijkse voorwaarden worden bij het aangaan van een (beperkte) gemeenschap tenminste het voorhuwelijks vermogen, de erfrechtelijke verkrijgingen en de giften van de boedelmenging uitgesloten. Bij een overeengekomen (finaal) verrekenbeding blijft dit vermogen in geval van echtscheiding buiten de verrekening. Men zie in dit verband ook artikel 133, tweede lid, tweede volzin, waarin erfrechtelijke verkrijgingen en giften van de verplichting tot verrekening worden uitgesloten. In de naar schatting 275.000 testamenten die jaarlijks worden gemaakt, wordt de uitsluitingsclausule vrijwel standaard opgenomen. Het meest wenselijke regime dient in de wet te staan. Dit is voor de burger van (financieel) belang, omdat een keuze die aansluit bij de praktijk – naar mag worden aangenomen – de noodzaak om huwelijkse voorwaarden en testamenten te maken, zal doen verminderen.

f. Bij erfrechtelijke verkrijgingen en giften kan de algehele gemeenschap van goederen betrekkelijk willekeurig uitpakken. Zo kan het gebeuren dat de erfenis van de ouders van de ene echtgenoot wordt verkregen tijdens het huwelijk en die van de ouders van de andere echtgenoot na de echtscheiding. De ene erfenis moet dan bij de echtscheiding gedeeld worden, de andere niet. Mogelijk is ook dat op de erfenis van de ouders van de ene echtgenoot een uitsluitingsclausule rust en op die van de ouders van de andere echtgenoot niet. Ook hier geldt dat de erfenis zonder uitsluitingsclausule bij de echtscheiding gedeeld moet worden, terwijl dat niet geldt voor de erfenis die met uitsluitingsclausule is verkregen.

g. De algehele gemeenschap van goederen omvat ook schulden die vóór het huwelijk zijn ontstaan. Dat kan nadelig uitpakken voor de echtgenoot die zich daarvan niet bewust is. Het in de gemeenschap vallen van deze voorhuwelijkse schulden impliceert dat met het gemeenschappelijk worden van de goederen al deze goederen, dus ook het aandeel daarin van de echtgenoot/niet-schuldenaar, als verhaal dienen voor de betaling van die schulden en overigens van alle schulden van de echtgenoten. Dat is de keerzijde van de medaille die menigeen die zich daarvan voldoende bewust is, doet besluiten huwelijkse voorwaarden te maken. Wanneer uit de gemeenschap het voorhuwelijkse privévermogen wordt uitgesloten, vallen ook de voorhuwelijkse privéschulden buiten de gemeenschap.

h. Nederland neemt met het stelsel waarin voorhuwelijks vermogen, erfrechtelijke verkrijgingen en giften van rechtswege gemeenschappelijk worden, een uitzonderingspositie in. Verreweg de meeste huwelijksgoederenregimes betrekken die vermogensbestanddelen niet in de verdeling of verrekening tussen echtgenoten. Zo is Portugal in 1966 overgestapt naar een beperkte gemeenschap en Brazilië heeft dat in 1977 gedaan. Het Nederlandse stelsel komt nog in Suriname en Zuid-Afrika voor. In een steeds internationaler wordende samenleving groeit de noodzaak om inhoudelijk meer aansluiting te zoeken bij de gangbare stelsels. Met Nederlanders gehuwde buitenlanders worden nogal eens verrast wanneer door de werking van het toepasselijke internationaal privaatrecht het Nederlandse stelsel van

ALGEMEEN

algehele gemeenschap van goederen van toepassing is. Ook in geval van erfrechtelijke verkrijgingen en giften van niet-Nederlandse erflaters of schenkers doet zich dit gevoelen, nu deze personen er veelal niet op bedacht zijn dat hetgeen hun erfgenamen erven of begiftigden geschonken krijgen zonder de uitsluitingsclausule naar Nederlands recht in de huwelijks-gemeenschap valt en bij echtscheiding deel uitmaakt van het te verdelen vermogen.²⁰

i. In verband met het voorgaande, onder h, wordt nog opgemerkt dat de Commission on European Family Law (CEFL) in 2013 de Principles of European Family Law Regarding Property Relations Between Spouses heeft vastgesteld. Hiertoe heeft deze commissie verschillende stelsels van huwelijksvermogensrecht in Europa met elkaar vergeleken. De commissie stelt onomwonden dat Nederland het uiterste van het spectrum bekleedt door de algehele gemeenschap van goederen te hanteren.²¹ De commissie beschrijft dat de twee belangrijkste hoofdstelsels de beperkte gemeenschap en het verrekenstelsel zijn.²² De algehele gemeenschap van goederen wordt hierbij niet genoemd. Dit wetsvoorstel zorgt ervoor dat het Nederlandse huwelijksvermogensrecht in overeenstemming komt met wat in Europa gebruikelijk is, dus niet langer internationaal uit de pas loopt. Initiatiefnemers voorzien daarmee minder problemen bij steeds vaker voorkomende grensoverschrijdende huwelijken en echtscheidingen.

j. Ten slotte is de algehele gemeenschap van goederen niet nodig als middel om de langstlevende echtgenoot verzorgd achter te laten. In het verleden is wel verdedigd dat de langstlevende door de werking van de algehele gemeenschap van goederen voldoende vermogen kan verkrijgen voor zijn of haar verzorging. Het argument dat de langstlevende in de meeste gevallen de minvermogende zou zijn en zonder haar aandeel in het voorhuwelijks vermogen, de erfrechtelijke verkrijgingen en de giften van de eerststervende onverzorgd zou achterblijven, speelt sinds de invoering van de uitgebreide regelingen ten behoeve van de langstlevende echtgenoot in het sinds 2003 geldende erfrecht (in het bijzonder de afdelingen 4.3.1 en 4.3.2 van het BW) geen rol meer.

6. Fiscaliteiten

Zie artikelsgewijs Fiscaal Recht.

7. Uitvoerbaarheid en administratieve lasten

Zie artikelsgewijs artikel 94.

8. Consultaties

Van Netwerk Notarissen, de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, de Nederlandse Orde van Advocaten en de Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators zijn in 2013 reacties ontvangen. In januari 2014 werd ook nog een reactie ontvangen van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders. De Nederlandse Vereniging voor

20) Zie bijvoorbeeld Hof Den Haag 1 april 2009, ECLI:NL:GHSGR:2009:BJ5009 (*Duitse nalatenschap*); Hof Arnhem-Leeuwarden 21 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8279 (*Italiaanse nalatenschap*); Rb. Middelburg 6 december 2006, ECLI:NL:RB MID:2006:BP4662.

21) Commission on European Family Law (CEFL), *Principles of European Family Law Regarding Property Relations Between Spouses*, Intersentia 2013.

22) *Ibidem*, p. 223. Ten grondslag aan deze stelsels ligt *Principle 4:35*:

«Principle 4:35 Community property
(1) Community property comprises any property movable and immovable acquired during the regime that is not the personal property of one of the spouses.

(2) In particular, community property includes
(a) the spouses' income and gains whether derived from earnings, community property or personal property;
(b) assets acquired either jointly or individually by the spouses during the community of acquisitions by means of the spouses' income and gains;

(c) gifts and bequests to both spouses or to one spouse on condition that they belong to community property.»